

Smetnje na putu razvoja – 1. Poglavlje: Međusobno nadmetanje u gomilanju imetka

<"xml encoding="UTF-8?>

Upozoravanje na međusobno nadmetanje u gomilanju imetka

Kur'an: "Znajte da život na Ovome svijetu nije ništa drugo, doli igra, i razonoda, i uljepšavanje, .1 i međusobno hvalisanje i nadmetanje imecima i brojem djece! Primjer za to je bilje čiji rast poslije kiše oduševljava nevjernike, ono zatim buja, ali ga poslije vidiš požutjela, da bi se na kraju skršilo. A na Onom svijetu je teška patnja i Allahov oprost i zadovoljstvo; život na Ovome svijetu je samo sredstvo obmane."

2. Allahov Poslanik, s.a.v.a., je rekao: „Nije Božiji put samo pogibija na njemu; ko zarađuje za svoje roditelje – to je na Božijem putu; ko zarađuje za svoju porodicu – to je na Božijem putu; ko zarađuje za sebe kako bi bio krepostan – to je na Božijem putu; a ko zarađuje zarad gomilanja imetka – on je na šejtanskom putu!"

3. Allahov Poslanik, s.a.v.a., je rekao: „Na Dan stajanja čovjek će biti doveden kao janje i zaustavljen pred Bogom. Bog će ga upitati: 'Dao sam ti, prenio na tebe da upravljaš imetkom i blagodatima te obasuo, pa šta si uradio?' On će odgovoriti: 'O Gospodaru, gomilao sam ga, oplođivao ga pa sam ga ostavio većim nego što je bio. Stoga, vrati me, doći ću Ti s njim!' On će mu reći: 'Pokaži mi šta si poslao ispred sebe!' On će reći: 'O Gospodaru moj, gomilao sam ga, oplođivao ga pa sam ga ostavio većim nego što je bio. Stoga, vrati me, doći ću Ti s njim!' Ali, ".čovjek nije poslao ispred sebe nikakvo dobro pa će biti sproveden u džehennemsku vatru

Upozoravanje na gomilanje imetka

Allahov Poslanik, s.a.v.a., je rekao: "Ne stavlja se dinar na dinar niti dirhem na dirhem nego .4 Bog čini prostranijom njegovu kožu: '... Pa se njime čela njihova i slabine njihove i leđa njihova budu žigosali. Ovo je ono što ste za sebe zgrtali; iskusite zato kaznu za ono što ste gomilali! '"

5. Allahov Poslanik, s.a.v.a., je rekao: „Ko škrtari sa zlatom ili srebrom i ne troši ga na Božijem putu biće mu žeravica na Dan stajanja kojom će biti pržen.“
6. Allahov Poslanik, s.a.v.a., je rekao: „Neće niko umrijeti ostavljajući zlato i srebro, a da njime neće pržen biti.“
7. U zbirci Musned Ibn Hanbela prenosi se od Ebu Umamea: „Umro je neki beskućnik (jedan od stanovnika predvorja Poslanikove džamije) pa je u njegovom ogrtaču nađen dinar. Na to je Allahov Poslanik, s.a.v.a., rekao: 'Žig kojim će biti žigosan.' Potom je umro drugi u čijem su ogrtaču nađena dva dinara pa je Allahov Poslanik, s.a.v.a., rekao: 'Dva žiga kojima će biti' .žigosan

Uvjeti pravog gomilanja imetka

A – Da imetak nije onaj koji se dijeli

8. Allahov Poslanik, s.a.v.a., je rekao: „Na deve se daje zekat, na sitnu stoku se daje zekat, na krupnu stoku se daje zekat i na žitarice se daje zekat. Ko ostavlja dinare, ili dirheme, ili zlatnu rudaču i srebro – ne izdvajajući ih za povrat duga niti za trošenje na Božijem putu – to je gomilanje, i on će time biti pržen na Dan stajanja.“

B – Nedavanje zekata na imetak

9. Allahov Poslanik, s.a.v.a., je rekao: "Imetak na koji se da zekat ne spada u ono što se zove gomilanje."
10. Imam Ali, mir s njim, je rekao: "Kada je objavljen ajet: '...Onima koji zlato i srebro gomilaju i ne troše ga na Božijem putu – navijesti bolnu patnju...', Allahov Poslanik, s.a.v.a., je rekao: 'Imetak na koji se daje zekat ne spada u gomilanje makar bio ispod sedam zemalja, a svaki imetak na koji se ne daje zekat je gomilanje, makar bio iznad površine zemlje.'"
11. U zbirci Sunen Ebu Davuda prenosi se od Ummu Seleme: „Nosila sam zlatni nakit pa sam upitala: 'O Allahov Poslaniče, je li ovo gomilanje?' Odgovorio je: 'Ono što dostigne vrijednost za' .koju treba dati zekat pa se na to da zekat, ne spada u gomilanje

Značenje izraza gomilanje u Kur'anu i Hadisu

.Zabrana gomilanja imetka jedan je od najizričitijih i najsudbonosnijih islamskih propisa

Historijska pozadina

Sa historijskog stanovišta, gomilanje seže do vremena koje je svjedočilo preokret u privrednim djelatnostima, kada je kućna proizvodnja nadilazila godišnje potrebe porodice. Tako je privreda izašla iz svoga prvobitnog životnog okvira i poprimila oblik privredne razmjene. Na tragu tog preokreta i upotpunjavanja na privrednom putu javlja se pojava označena kao gomilanje. S pojavom potrebe razmjene svaka porodica je mogla proizvoditi više robe od vlastitih potreba i ponuditi razmjenu robe s drugima. Ponekad je tom razmjenom ostvaren višak u ukupnoj porodičnoj proizvodnji i prihodu koji je bio veći od obima porodične potrošnje. Za čuvanje tog privrednog viška koji je porodica ostvarila u odnosu između proizvodnje i potrošnje postojala su u samo dva načina:

Prvi je da se ostvareni višak ponovu vrati u proizvodni tok u vidu zalihe i tako traje opetovano uvećavanje imetka vlasnika proizvodnog viška, što uzrokuje pojavu klasnih razlika, dovodeći istovremeno i do povećanja privrednih djelatnosti i procvata proizvodnje općenito. Drugi način se ogleda u pretvaranju toga viška u robu manjeg obima, ali veće tržišne vrijednosti, koju je moguće lakše čuvati i skladištiti. Imovina koja se gomila na ovaj način i izlazi iz djelokruga privrednog toka i bude izvan domašaja ljudi i njihovog korišćenja naziva se kenz ili gomilanje. Ovaj izraz se odnosi na nagomilani imetak, koji je izvan proizvodnog toka i koji vodi do pojave klasnih razlika u društvu. S druge strane, kenz, čija je priroda gomilanje imetka i pravljenje zaliha, jeste poput skladištenja robe (s namjerom da se proda kada poskupi), sa onim razlikama koje proističu iz sadržaja ova dva pojma. Cilj gomilanja u skladištenju robe (s namjerom da se proda kada poskupi) je nastojanje da se određena roba proda tek nakon njenog poskupljenja na tržištu i u tome je posebna važnost robe za onoga ko se bavi skladištenjem robe (s namjerom da je proda kada poskupi). Sama roba je ono što njega zanima. U primjeru gomilanja gdje je osnovni cilj skupljanja i skladištenja imetka njegovo uvećanje, sama roba gubi na značaju jer je težište na sticanju imetka.

Polazeći sa tog stanovišta, zlato i srebro su na ovom području zadobili mnogostruku vrijednost zahvaljujući njihovoj upotrebnoj vrijednosti i mogućnosti njihovog gomilanja na malom prostoru, iz čega je proistekla pojava da su bili najizražajnija sredstva gomilanja imetka u .prošlosti

Izraz gomilanje u Kur'anu

Izraz gomilanje u Kur'anu u ajetu: "...Onima koji zlato i srebro gomilaju...", odnosi se na svaki nagomilani imetak. Razlog za tu pojavu sadržan je u činjenici da su u prošlosti zlato i srebro bili .najpogodniji za gomilanje imetka, što potvrđuju i provedena istraživanja historijskih tragova

Izraz gomilanje u Hadisu

Hadise u kojima se javlja izraz gomilanje moguće je razvrstati u tri skupine:

Prva skupina su hadisi koji upućuju da je gomilanje svaki nagomilani imetak, pa tako se i samo jedna šesnaestina dirhema (kirat) također naziva gomilanjem.

Druga skupina obuhvata hadise koji jasno govore da je gomilanje samo onaj dio imetka na koji nije dat zekat, jer imetak na koji je dat zekat nije gomilanje.

Treća skupina obuhvata hadise koji određuju količinu "gomilanja" ili imetka koji čovjek može imati, tako da tek višak preko toga postaje gomilanje.

U cilju objašnjenja ovih predaja, potrebno je razmotriti nekoliko tačaka:

1. Većina ovih hadisa su slabi temeljem lanca prenošenja i zato se na njih ne može oslanjati bez potvrde njihovih sadržaja jasnim dokazima koji na njega ukazuju.
2. Kada ove hadise pridružimo dokazima koji određuju granice obaveznog i pohvalnog trošenja u islamu, tek tada je moguće objasniti značenje izraza kenz u ajetu koji razmatramo, a to će pomoći da se izbjegne ova opasna privredna i društvena pojava.

Za objašnjenje ovoga stava pažnje vrijedno je da Kur'an Časni smatra "dijeljenje na Božijem putu" zaprekom gomilanju imetka i zlodjelima koja proističu iz njega. Također, uočljivo je da se samo dijeljenje grana – u svjetlu jasnih dokaza – na obavezno i pohvalno. Međutim, imajući u vidu kaznu kojom je zapriječeno onima koji se ustežu od dijeljenja jasno se može zaključiti da je cilj "dijeljenja" o kojem govori ovaj ajet izvršenje obaveznih imovinskih dužnosti. Iz sadržaja se također jasno vidi da će, kada ljudi izvrše svoje obavezne imovinske dužnosti, to dovesti do razrješenja privrednih teškoća u društvu i do nestanka opasnih nepovoljnih posljedica, kao što su sakupljanje i gomilanje bogatstva, te otklanjanja onih uvjeta koji pogoduju nastanku pretjeranih klasnih razlika. A to će osigurati ljudima zadovoljavajuću razinu časnog i ugodnog življenja. Na ove činjenice upućuje određen broj hadisa koji imaju spominjano značenje.

3. U svjetlu predočenog, u dvije prethodne tačke, moguće je hadise o "gomilanju" objasniti na sljedeći način:

a – Hadisi koji pridodaju izraz gomilanje svakom nagomilanom imetku imaju zapravo u vidu obavezne imovinske dužnosti, jer zapostavljanje ovih obaveza – i u količini koliko iznosi samo jedan jedini kirat – naziva se gomilanjem. Stoga, ako čovjek ne izvrši tu obavezu na njega se odnosi ajet o gomilanju.

b – Hadisi koji shvataju gomilanje kao imetak na koji nije dat zekat imaju u vidu izvršenje obaveznih imovinskih dužnosti u smislu da ako te dužnosti budu izvršene, biće riješene privredne teškoće u društvu. Prema tome, dopušteno je gomilati imetak onome ko je izvršio svoje imovinske obaveze, ali samo do granice da to ne nanosi štetu društvenom poretku i na način da ne dovede do produbljivanja klasnih razlika.

Nema nikakve sumnje da islam ne dopušta takvo veliko gomilanje imetka i ne dopušta takvo pretjerano sabiranje imovine, posebno ako je riječ o imetku u blagajni vjernika.

c – Što se tiče hadisa koji govore o različitim granicama gomilanja, oni imaju u vidu različite privredne i društvene prilike, jer se čovjekove imovinske potrebe međusobno razlikuju primjereno tim okolnostima i obimu pada vrijednosti novca. Višak iznad tih količina spada u nagomilani imetak, na koji se mora dati zekat i izvršiti sve imovinske obaveze koje iz toga proističu.

d – Postoje predaje koje čovjeku muslimanu zabranjuju gomilanje imetka iznad određene granice, neovisno od činjenice da li je dao ili nije dao zekat na nj. Također, postoje hadisi koji ocrtavaju poznatu granicu imetka, koje se čovjek musliman mora pridržavati i koju ne smije nikako prekoračiti. Ove dvije vrste hadisa mogu upućivati na dvije važne ekonomske istine u vidiku islamskog učenja:

Prva: Sabiranje dopuštenog (halal) imetka je zakonito sve dok ne izaziva štetu u privredi društva.

Druga: Upozorenje svim imućnima koji se pridržavaju islamskih temeljnih istina da se gomilanje imetka, makar bilo i dopušteno, može preokrenuti u opasnost za samog imućnog čovjeka ako taj imetak prekorači određenu granicu, koja se mijenja s promjenom privrednih prilika, pa čak ako ta količina imetka i ne bude štetna po privredu društva. Opasnost o kojoj je ovdje riječ odnosi se na imućnog čovjeka čije stanje ga može odvesti u bolest raskoši, dok ga .njegovo bogatstvo može odvesti u objest i izopačenost